Adres redactie en administratie:
Bureau Hoofdraadsman,
Coornherthuis,
Hoofdstr. 84, Driebergen
Telefoon 03438-2878
Redacteur A. Zoetebier
Hoofdraadsman

EGO

MAANDBLAD VAN DE HUMANISTISCHE GEESTELIJKE VERZORGING VOOR MILITAIREN. Nr. 6 - JUNI 1974 - 13e JAARGANG

Abonnementsprijs ƒ 6,— per jaar, te storten op postgirorekening 480414 t.n.v. Hoofdraadsman Humanistische Geestelijke Verzorging te Driebergen. Militairen ontvangen het blad op aanvraag zonder betaling.

S.T.
pag. 2

Een bioscoop vol lawaai

pag. 6

Vaste medewerkers:

Wim Jesse
Peter J. Morée
Rien Robijns
Bert Vuijsje
Dick Zaal

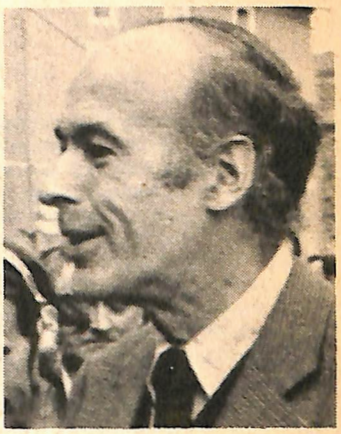

Frankrijk heeft een nieuwe president
pag. 8

Dylan is weer onder ons

pag. 5

Feijenoord Twente 11-2
pag. 10

S.T.

Het leven kan alleen achterwaarts worden begrepen, maar het moet voorwaarts worden geleefd.

Søren Kierkegaard

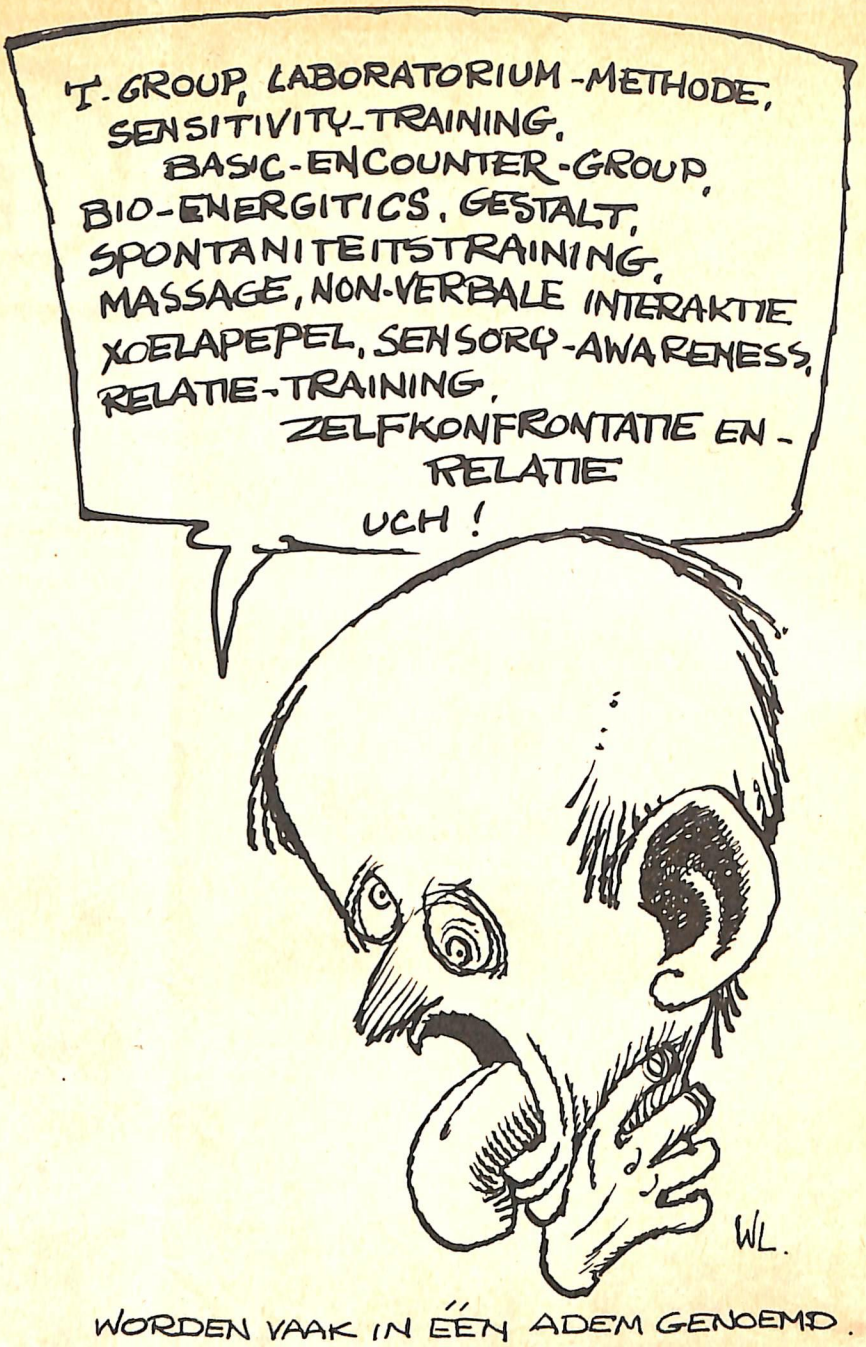

Je kunt er bijna niet meer omheen. Overal waar groepen samenkomen en waar met en in groepen gewerkt wordt, valt onherroepelijk het woord sensitivity-training. Wij vergeten vaak dat er met dit woord een groot aantal vormen van aktie in groepen bedoeld wordt. Ik wil proberen, de zaak op een rijtje te zetten en trachten een indruk te geven van datgene wat zich allemaal achter dit woord verschuilt.
Als we beginnen met inventariseren, dan komen we al direkt tot een lange lijst van termen: T-group, laboratorium-methode, sensitivity-training, basic-encountergroup, bio-energitics, Gestalt, spontaniteitstraining, massage, non-verbale interaktie, xoelapepel, sensory-awareness, relatie-training, zelfkonfrontatie en -relatie.
Deze benamingen worden vaak in één adem genoemd in vakliteratuur, brochures en advertenties.
Uitgaande van de vier basisbegrippen: laboratorium-methode, basic-encounter, open-encounter, en gestalttherapie komen we tot het volgende overzicht:

naam	sociale eenheid	ontwikkeld door	doel
lab.meth. (sens.tr.)	persoon en groep	National Training Laboratories: NTL Ver. St.	zelfinzicht, inzicht in groepsproc. en operationeel gedrag
(open) encounter	persoon	William Schutz	emotionele expressiviteit bewust maken van samenhang emotion, en mystiek beleven
basic encounter	persoon	Carl Rogers	zelfaanvaarding fundamentele ontmoeting
gestalt therapie	persoon	Frederick Perls	zelfkonfront. verantw. nemen voor eigen gedrag en beleven

De laboratorium-methode gaat uit van de instelling van de wetenschappelijke onderzoeker: bereidheid tot toetsen en relativeren van veronderstellingen. Men tracht zich bewust te worden van tot dan toe aanvaarde gedragsvormen. In de konfrontatie met de gedragsalternatieven van de mededeelnemers dringt zich de noodzaak tot keuze op. De nadruk wordt nu gelegd op de echtheid. Echtheid van kommunikatie: zeg ik werkelijk wat ik voel en bedoel, of behelp ik me met een algemeenheid waarvan ik vermoed dat die verwacht wordt?

Werkwijze

Aan zo'n werkgroepbijeenkomst nemen in de regel twintig tot dertig mensen deel. Er wordt gewerkt in groter, maar ook in kleiner groepsverband. De bijeenkomst moet worden gezien als een leerinstituut, dat be-

staat uit studiegroepen, groepjes van twee, praatgroepen, trainingsgroepen (T-groups), etc. Belangrijkste doel: inzicht in eigen, andermans en groepsfunktioneren. Het werk in de T-groepen bleek de deelnemers het meest aan te spreken. Deze methode werd dan ook uit het grote verband gelicht om als zelfstandige techniek opgang te maken.

Schutz

Iets geheel anders is de open-en-countergroep van William Schutz. Hij (Schutz) richt zich op het lichamelijk en daardoor ook geestelijk welbevinden van de deelnemer. Het boek, waarin hij zijn ervaringen met en in groepen beschrijft heet dan ook „BLIJ". De toevoeging „open" houdt voor hem in:
1. encounter staat open voor een groot aantal verbale en niet-verbale ontmoetingswijzen, alle gericht op persoonlijke groei, zoals: massage, meditatie, geleide fantasie, zintuigelijke bewustwording.
2. encounter moet de mogelijkheid bieden voortdurend te kunnen veranderen, niets ligt vast.
3. de nadruk ligt op een open, eerlijke kommunikatie.
Het grote verschil met sensitivity-training en Rogers' encountergroep, is het belang van lichaamsmobilisering en lichaamstaal. Schutz schrijft in „BLIJ" (blz. 54):

„Innerlijke gedachten en gevoelens moeten op de een of andere manier tot expressie komen. Wetenschappelijke ontdekkingen worden neergeschreven in technische taal, muziek wordt geschreven en gespeeld, andere kreatieve gevoelens worden geschilderd, gezongen, gedanst, geakteerd. Op de een of andere manier moet de ervaring worden medegedeeld door het gebruik of de houding van het lichaam of de lichaamsdelen."

Werkwijze

Iemands geestelijke spanningen en al niet traumatische ervaringen zijn gebed in de lichaamsstruktuur, de spieren, het weefsel, de lichaamshouding. Bij spanning en opwinding houd je je lichaam anders dan wanneer je blij en opgewekt bent. Zo wordt ook door een voortdurende spierspanning van nek, schouders en bovenarmen de neiging tot agressie-uiting onderdrukt. Meestal zijn we ons van deze spanning niet bewust. Door technieken als ademhalingsoefeningen, massage van spieren en onderliggend weefsel kan deze onbewuste lichamelijke pantsering worden doorbroken en de spanningen daaronder bewust worden gemaakt. Via methoden van geleide fantasie (fantasie opdrachten: Stel je voor, dat je nu naast jezelf zit en opzij kijkt... etc.) en allerlei vormen van spel en drama kan aan de geleidelijke afbouw van deze spanningen gewerkt worden. Schutz' werkwijze is behalve bevrijdend toch ook sterk therapeutisch en vraagt om deskundige leiding.

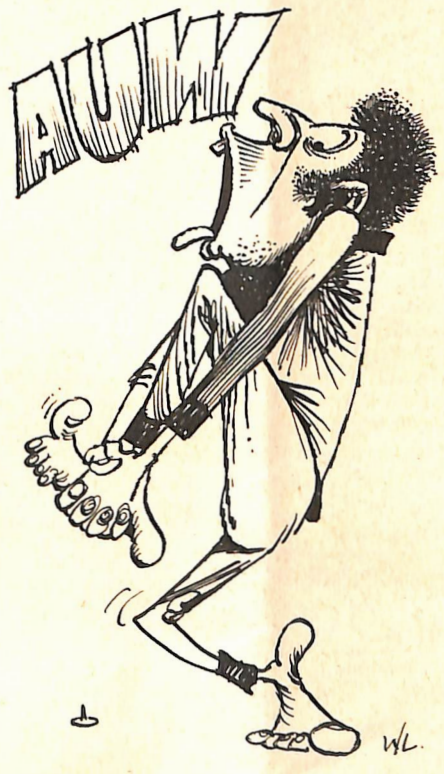

ZEG IK WERKELIJK WAT IK VOEL ?

Carl Rogers

In 1946 en 1947 experimenteerde de psycholoog Rogers met zijn medewerkers met de opleiding van „counselors", die zouden worden ingeschakeld bij de resocialisering van terugkerende soldaten. De „counselors", raadslieden zou je kunnen zeggen, vormden kleine gespreksgroepen, die het doel hadden te werken aan persoonlijke groei. Verschillen tussen de encounter- of ontmoetingsgroep en sensivity-training liggen voor de hand. Centraal staat de fundamentele ontmoeting en uiting geven aan gevoelens van onderlinge verbondenheid. Niet-verbale spelen worden weinig voorgesteld en als dat gebeurt, blijven de gebaren meestal beperkt. Belangrijker is: verantwoordelijkheid nemen voor wie je bent en je niet langer verstoppen achter allerlei maskers omdat je je graag anders voor wil doen dan je bent.
Als je zo tot zelfaanvaarding komt, wordt nieuw verantwoord gedrag mogelijk. Encounter kan volgens Rogers krachten mobiliseren tegen de vervreemding en de oppervlakkigheid in onze kontakten met de medemens.

Het groepsproces

Rogers ontdekte, dat het groepsgebeuren zich meestal langs vaste lijnen en langs vaste punten ontwikkelde. Door het ongestruktureerde karakter van de groep, is het belangrijkste probleem waar de deelnemers mee komen te zitten, hoe ze de tijd samen kunnen benutten. Veelal is er sprake van onrust, opwinding en irritatie veroorzaakt door het gebrek aan struktuur en organisatie. Pas geleidelijk wordt het aan het merendeel van de deelnemers duidelijk, dat het belangrijkste doel is wegen te vinden om met de andere groepsleden in kontakt te treden. Dan, als ze tastend en voorzichtig hun gevoelens ten aanzien van zichzelf en de anderen onderzoeken wordt het duidelijk dat het „zelf", waarmee ze in eerste instantie voor de dag kwamen, een façade, een masker was.
Naarmate de uren verstrijken, wordt het kontrast tussen de „buitenste schil" en de persoon daar binnen geleidelijk groter. Tot zijn verbazing merkt de deelnemer, dat hij beter geaksepteerd wordt naar gelang hij meer zichzelf wordt. Zo moeten via zelfaanvaarding andere kontaktmogelijkheden tot ontwikkeling komen, die hun waarde zullen bewijzen in de groep en ook later in de gewone leefsituatie.

Gestalt therapie

Perls noemt de therapie die hij ontwikkelde „a kind of individual therapy in a group setting", dus een in-

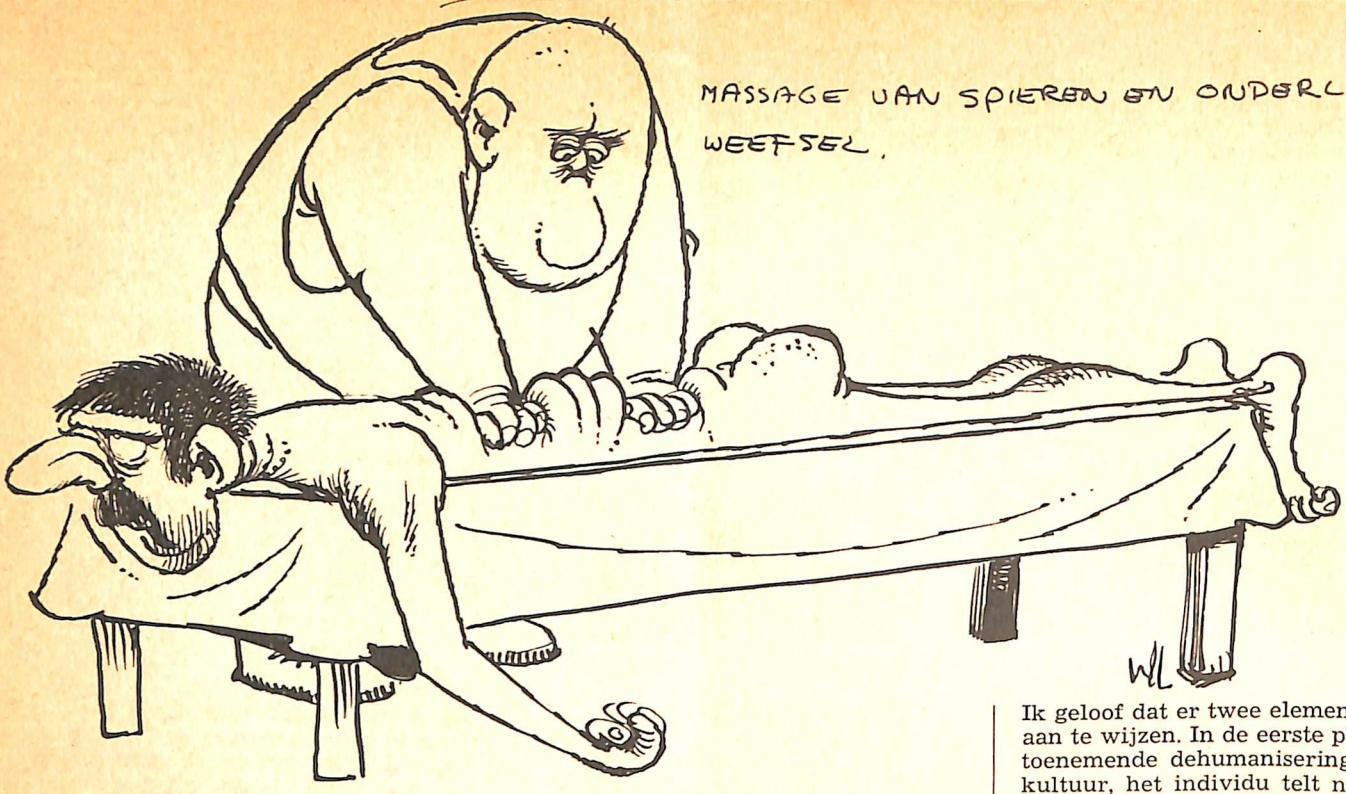

dividuele therapie maar in groepsverband. Dat betekent, dat de groep niet belangrijk is en alleen maar als achtergrond dienst doet voor de persoon die „behandeld" wordt. Deze neemt plaats in een centrale stoel. De therapeut stelt zich nu net als de groep, helemaal in op de centrale figuur. Die laat zich dan meedrijven op zijn stroom van voortdurend veranderende gewaarwordingen. Hij konsentreert zich op die onbevredigende behoefte die zich op dat moment het sterkst aan hem voordoet. Zoals duidelijk zal zijn, hoort dit proces thuis in de psychiatrie. Het is een streng gereglementeerde werkwijze die grote vakkennis vereist.

Modeverschijnsel

Wat ligt ten grondslag aan de snelgroeiende belangstelling voor wat we dan nog maar eens sensitivity-training zullen noemen? Ons land kent op dit moment een kleine dertig instellingen die zich bemoeien met relatietraining. Ook het humanistisch verbond organiseert trainingsgroepen.

DAT HET „ZELF" EEN MASKER WAS.

Ik geloof dat er twee elementen zijn aan te wijzen. In de eerste plaats de toenemende dehumanisering van kultuur, het individu telt niet meer alleen zijn persoonlijke registratienummer en de kode op zijn IBM-stamkaart. In de tweede plaats hebben we langzamerhand volledig afgeleerd acht te slaan op onze psychische behoeften. Wat is dan eigenlijk die behoefte, die mensen in de richting van encountergroepen trekt? Ik geloof dat het een soort hongergevoel is naar iets dat het individu niet meer vindt in zijn werkomgeving, in zijn kerk of levensbeschouwelijke organisatie, maar ook niet op school en triest genoeg vaak zelfs niet in het gezinsleven. Het is een behoefte aan echte relaties, waarbinnen ervaringen, teleurstellingen en vreugden kunnen worden gedeeld en nieuwe gedragswijzen worden geriskeerd en geprobeerd. Toch moeten we oppassen, dat we ons niet aan deze werkmethoden verslingeren. Als onderdeel en keuzemogelijkheid binnen het raam van onze kultuur kunnen we er dankbaar en naar eigen goeddunken gebruik van maken. ST in al zijn vormen is zeker niet de nieuwe wereldreligie, zoals vaak juichend wordt aangekondigd. Het is een techniek, een aspekt van vormings- en welzijnswerk, die verkeerd of irrationeel toegepast wel eens niets anders kon blijken te zijn dan wat relatiesleutelen in de marge van de menselijke (on)bewegelijkheid.

DAVID OORTGIJSEN

Tot slot: voor wie wat meer over het voorgaande wil lezen volgt hier een literatuurlijstje.

Spel en tegenspel — Hans Korteweg, Bert Bakker bv/Den Haag 1973.

Blij — William C. Schutz, Stichting uitgeverij — NVSH, Den Haag 1970.

Intermenselijk — Carl R. Rogers/ Barry Stevens, Stichting uitgeverij — NVSH, Den Haag 1972.

Ecounter Groups — Carl R. Rogers, The Penguin Press/Pelican Books 1973.

DYLAN IS WEER ONDER ONS

Alles lijkt erop te wijzen dat 1974 het jaar zal zijn van de langverwachte Dylan come-back. Bob Dylan: geboren op mei 1941 te Duluth, Minnesota, als Robert Allen Zimmerman. Een wonderkind. Leert zichzelf al jong spelen op diverse instrumenten, zoals daar zijn: piano, gitaar, harmonica. Verdiept zich behalve in de populaire muziek van die tijd (Rhythm & Blues, Rock & Roll) zeer intensief in de traditionele volksmuziek van Amerika. Vele bekende en minder bekende „traditionals" maakt hij zich eigen en hij brengt met zijn zeer persoonlijke en originele uitvoeringen zijn naaste bekenden danig onder de indruk.
In 1961 arriveert Zimmerman — die zich dan reeds de artiestennaam Bob Dylan heeft aangemeten — in New York. Gedraagt zich als een drop-out, strooit allerlei fantasieverhalen over zijn verleden rond en trekt met zijn gitaar langs folk-clubs en koffiehuizen. Bezoekt in het ziekenhuis zijn grote idool Woody Guthrie, voor wie hij „Song To Woody" schrijft. „There's not many men done the things that you done", zingt hij met zijn krakerige, ouwelijke stemgeluid. Maar niet alleen zijn stem klinkt oud, ook zijn teksten doen dat. Diepzinnige beschouwingen over de wereld, waarvan hij in „Song To Woody" al zingt: „It looks like it's a-dyin' and it's hardly been born". Vroegrijpe levenswijsheden van een 20-jarige, die in werkelijkheid veel minder romantisch en avontuurlijk heeft geleefd als hij iedereen aanvankelijk wilde doen geloven. Hij sluit een platen-contract met CBS en in 1962 verschijnt zijn eerste elpee, simpelweg „Bob Dylan" geheten. De eerste stap naar wereldfaam is gezet. Men heeft zijn talent herkend; de kring van bewonderaars breidt zich snel uit. „Freewheelin' Bob Dylan", zijn tweede elpee bevat een song, die hem in een klap wereldberoemd maakt: „Blowin' in the wind". Er bestaan inmiddels zo'n slordige 150 versies van dit nummer, waarin „de toestand in de wereld" compacter en treffender uit de doeken gedaan werd dan Meester Hiltermann 't ooit zou kunnen. „Masters of War", „A Hard Rain's A-Gonna Fall", „The Times They Are A-Changing", „With God On Our Side", andere beroemde maatschappij-kritische songs die Dylan — gewild of ongewild — maken tot grootste protestzanger van die jaren, tot de profeet van een generatie.
Zoals belangrijke schilders hun diverse „periodes" kennen, zo is dat ook wel bij andere artiesten het geval. Na de periode, die we de „Protest-periode" (n.a.v. de inhoud der songteksten), maar ook de „Akoestische of Folksong-periode" (n.a.v. de muziek) kunnen noemen, breekt in maart '65 bij het verschijnen van „Bringing It All Back Home", Dylans vijfde elpee, een duidelijk nieuwe periode in de carrière van Bob Dylan aan. Een kant van die elpee bevatte zeven opmerkelijke composities, waarop Dylan te horen was samen met een pittig swingende elektrisch versterkte Rock & Roll Band. The Byrds en The Animals hadden met hun rock-versies van Dylancomposities als „Mr Tambourine Man" en de „traditional" „House of the Rising Sun" zoveel indruk gemaakt dat Dylan besloot definitief van stijl te veranderen en tot de rock-scene toe te treden.
Tekstmatig zetten de veranderingen die zich reeds op het vierde album (dat symptomatisch „Another Side of Bob Dylan" heette) openbaarden, steeds meer door. Niet langer meer generaliserende protestsongs over de buitenwereld, maar meer en meer uiterst persoonlijke lyriek, het in kaart brengen van de eigen binnenwereld. De vraag rijst alom: „Kunnen popteksten tot de Poëzie gerekend worden?"
Een interessante vraag, waarover de discussie nog immer voort lijkt te duren. Feit is: Dylanteksten hebben de luisteraar wat te zeggen, voor velen zitten er talloze punten van overeenkomst met het eigen denk- en gevoelsleven in. Op velerlei plaatsen zijn ze onderwerp van studie en analyse. Veel songs over dromen, nachtmerrie-achtige gebeurtenissen, hallucinerende ervaringen. Verkenningen langs en juist over de grenzen van het bewustzijn, geheel passend in de „psychedelische periode" waarin de serieuze pop-muziek zich in de late zestiger jaren bevindt. Dylan wordt een fenomeen, die zo ongeveer iedereen, die in die jaren en de jaren daarna een beetje belangrijk in de popwereld is, heeft beïnvloed.

BERT v. d. KAMP

Een bioscoop vol lawaai

Wat nu een gemeente is vol nouveau riche, was vroeger een onvervalste dorpse gemeenschap. Waar vroeger drie agenten de dienst uitmaakten, rijdt vandaag de dag een met apparatuur en politiemannen volgestouwd VW-busje rond. Maar erger: waar anno 1974 geen film meer wordt vertoond, daar speelden zich zo'n twintig jaar geleden ware tonelen af: de bioscoop de Rus.

Laatst — een rekbaar begrip, maar pakweg twee maanden geleden — waren wij in het Noordhollandse Bergen, het dorp waar wij een groot gedeelte van onze jeugd doorbrachten. Niet alleen het bos, het strand en de duinen hadden toen onze ongeveinsde belangstelling, maar ook voerden onze schreden naar het centrum van het dorp: het bijna verlaten complex van de Rustende Jager.

En we moesten onwillekeurig denken aan de in onze ogen onsterfelijk en vreselijk strenge eigenaar D. In de jaren vijftig voerde hij een waar schrikbewind in café, danszaal en vooral in zijn bioscoop. Hij stond bijvoorbeeld lang voordat de matinee begon bij de ingang van de zaal en nam zelf de kaartjescontrole ter hand. Wee de onverlaat, die achter zijn rug om probeerde naar binnen te sluipen. Die knaap (want een meid hebben wij zo'n gevaarlijk karwei nimmer zien uitvoeren) werd letterlijk in zijn nekvel gepakt en de straat opgeschopt. Tja, en wie dat risico nam en toch binnenkwam, werd door vriend en vijand als de grote branie gehuldigd. Vooral de matinees op de woensdagen en zondagen waren drukke dagen voor de oude heer D. Uit de wijde omgeving kwam het opgeschoten jongvolk naar de Bergense Rus om daar de gans bekraste kopieën te beloeren van Tarzan, Chaplin, de Dikke en de Dunne (Oliver Hardy en Stan Laurel), knokfilms (later bleken dat de grandioze policiers van Eddie Constantine te zijn) en de onvermijdelijke westerns. En bijna al die films waren van Amerikaanse makelij. Pas veel later ontdekte de familie D. het Duitse filmprodukt, maar dat kwam doordat de Bergense Heerlijkheid 's zomers een Kurort werd.

Geen afgewogen programma, dat vond de oude heer ook niet zo belangrijk, als de zaal maar vol zat. En het merendeels jeugdige publiek mocht voor die twee of drie kwartjes entreegeld niet al te veel noten op zijn zang hebben. Overigens vonden wij drie kwartjes al een heel bezit. Want lang niet iedereen kreeg zakgeld in die jaren. Slechts de kinderen van goed of beter gesitueerden (de burgemeester, het hoofd van de Van Rhenenschool, de dokter) waren in staat om élke zondag hetzij in Bergen hetzij in Alkmaar naar de bioscoop te gaan.

Vaak ook werden zij door hun ouders gebracht die de „bescheten hap" (zoals wij ze noemden) voor de ingang van de bioscoop afzette en hen dan toeriep na de film direct naar huis te komen. Daar die kinderen ook bij ons op school zaten, was in de meeste gevallen geen sprake van het opvolgen van deze order.

Goed, na lang duwen en dringen hadden we drie kwartjes betaald voor een grijs-blauw kaartje, een nurkse vrouw pakte het geld aan — later bleek dat zij de charmante vrouw was van de oude heer D. — en via de „controle" werden we losgelaten in een bijna donkergehouden zaal. Een oorverdovend lawaai barstte telkenmale los als er een nieuwe groep kinderen de zaal binnenkwam. Slechts de kinderen die in het halfdonker zaten, konden tegen het felle ganglicht de nieuwelingen herkennen en de „begroetingen" waren dan ook niet van de lucht. Bij die eerste geluidsgolven schrok je je lam, maar allengs wende dat.

Het voorprogramma — een overjarig journaal dat niemand een biet interesseerde, vervolgens een veel te kort durende tekenfilm, Mickey Mouse of Felix the Cat, etc. — ging altijd onder in het voortdurende gekrijs, gescharrel en geroep. Ook waren er vechtpartijen tussen de rijen stoelen, die het wonderlijk genoeg jarenlang hebben uitgehouden, totdat de jonge heer D. de euvele moed had om dit bioscoopinterieur te laten vernieuwen: het werd een onherkenbare puinhoop in onze ogen. De man die het karwei uitvoerde is later aan de drank bezweken of zo iets. In ieder geval verdiende hij er goed aan. Een matinee in de Rus hield in, dat we overal mochten zitten. Waar men 's avonds enkele kwartjes of zelfs een gulden méér voor moest betalen, dat was zo'n middag onderworpen aan de eenheidsprijs.

D'r draafde ook een soort ouvreuse rond die bij het ergste rumoer de zaal met haar lantaarn belichtte om de raddraaiers voor de oude heer D. er uit te pikken. Ook bekeek ze iedereen of die goed genoeg was (stand?) om in de loge plaats te nemen. Want wie daar eenmaal belandde, zat gebakken voor de rest van de voorstelling. Als een vorst troonde je daar op extra dikke kussens, met voldoende ruimte om je heen zodat vaders haardstoel voor enkele uren geen idee fixe meer was. Het zitten in de loge stimuleerde het gevoel dat je alles had als je was toegelaten tot dit allerheiligste: boven alle rangen (en standen?) verheven. Meestal gebruikte de operateur de pauze om zijn lenzen bij te stellen, zodat iedereen zich kon oefenen in de oooh's en aaah's bij de hoofdfilm. In die tijd ook had niemand een uitgesproken voorkeur voor een bepaalde acteur of actrice. Oorzaak was meestal het ontbreken van de nodige contanten om filmtijdschriften of pin-upbladen te kopen. En àls wij zakgeld hadden, was dit bij voorbaat al bestemd voor een bezoek aan de Rus. Wonderlijk eigenlijk, dat het naar de bioscoop gaan in die jaren alleen maar een lawaai-indruk heeft achtergelaten. Een enkele naam, Johnny Weismuller, dringt zich op, doch dat is alles. Een machtige tijd...

P. J. MOREE

Scene uit „Vaarwel" van Guido Pieters

FILM RODDELS

ER ZIJN GELUKKIG ook (jonge) regisseurs die zich bekommeren om de financiële gevolgen na een mogelijke flop van hun film. De 26-jarige Guido Pieters bijvoorbeeld vertelt in een Skoop-interview dat zijn in 1972 voltooide „Vaarwel":. . . en passant tot stand is gekomen, en passant gepresenteerd is en ook en passant zal verdwijnen. Alleen er zit drie ton in en drie ton kun je niet en passant wegschuiven, want ik heb ze niet. . .' Vaarwel is een tot speelfilm uitgegroeide documentaire over de geboortestreek van Guido Pieters, Limburg en en heeft op het programma gestaan van de Amsterdamse Movies.

DE 34 MOEILIJKHEDEN van Dakota is een onderhoudend artikeltje in het laatste nummer van Skoop, waaruit ik enkele treffende citaten haal die betrekking hebben op de realisatie van deze Scorpio-film. Onder punt 15 staat het volgende: „. . .Monique is jarig, de produktie biedt haar een feest aan. Op de strandparty zal haar een cadeau worden aangeboden, iemand komt op het idee haar Jan (bedoeld wordt Monique van de Vens echtgenoot en cameraman Jan de Bont) in cadeauverpakking aan te bieden. Jan gaat geheel accoord, hij vindt het een pracht idee. Een practical joker verpakt hem zo goed dat het Jan uren kost om weer los te komen. . ." (Daar in bijna ieder onderwerpje drank ter sprake komt volgt hier ter illustratie punt 25)". . . . Onze indruk dat de crew (van Dakota) zo langzamerhand uit beroepsalcoholisten bestaat wordt behoorlijk getemperd als kennis gemaakt wordt met de drankhoeveelheden die IJslanders er door slaan. Jesus, wat kunnen die zuipen. . ."

EEN VAN AMERIKA'S grotere televisiemaatschappijen ABC heeft een negentig minuten durende documentaire gemaakt over Paramount Pictures. In deze anderhalf uur kan de tv-kijker kennis maken met het ontstaan en de groei van Paramount, van stomme film tot de realisatie van The Great Gatsby. Gastheer is Bob Hope, die op zijn clowneske manier de sterren van Paramount presenteert. Overigens is The Great Gatsby al in Londen in première gegaan. Robert Redford, Mia Farrow, Karen Black, en Scott Wilson o.a. zijn de hoofdrolspelers in het voor de film bruikbaar gemaakte verhaal van F. Scott Fitzgerald. Francis Ford Coppola schreef het scenario, regie Jack Clayton, muziek Nelson Riddle.

RICHARD BURTON en Lee Marvin spelen The Klansman, een (Paramount) productie, die geregisseerd wordt door Terence Young. Met name Burton heeft zich de laatste maanden duchtig in het werk gestort, nadat in april wereldkundig was geworden dat de scheiding met Liz Taylor (42) definitief zou zijn. Burton dook toen weer in het filmvak en Liz dook ook: niet in de armen van een regiseur, maar in die van de bekende Henri Wijnberg, de Nederlandse zakenman die al eerder met Liz werd gesignaleerd.

EEN VAN DE BETERE Russische filmacteurs, Maxim Shtraukh is op 73-jarige leeftijd overleden. Zijn carrière begon in 1921 met het spelen van komische toneelrollen. Hij kreeg de Lenin Orde voor zijn fenomenale vertolking van deze historische Russische figuur in Stories about Lenin.

AGATHA CHRISTIE's verhaal Murder on the Orient Express wordt verfilmd. Sidney Lumet (Serpico) krijgt de regie over een super-bezetting. Dit zijn de namen: Albert Finney is inspecteur Hercule Poirot en hij ontmoet de volgende sterren: Lauren Bacall, Ingrid Bergman, Sean Connery, Jacqueline Bisset, Richard Widmark, Michael York, Vanessa Redgrave, Ralph Richardson, Anthony Perkins en Wendy Hiller. De man die Goldfinger schreef, Paul Dehn, is aangetrokken voor het script.

OP EEN KEER hadden we het over filmmuziek en Max Steiner leverde daarop behoorlijk kritiek in het bijzijn van een componist. Het ging over de muziek van een of andere Erroll Flynn-film en Steiner zei: „Daar zit je dan, duizenden mijlen van het vasteland, niks te zien, alleen maar water en ineens zwelt de muziek aan. Waar komt dié nou vandaan?" De componist, ook niet op zijn mondje gevallen, repliceerde: „En wat dacht je van de camera?" (componist en orkestleider Henry Mancini in Films and filming)

TURKS FRUIT, het succes van Floris — en Wat zien ik — regisseur Paul Verhoeven, is bij onze Britse filmvrienden verdeeld ontvangen. Met name de Daily Mirror, Engelands grootste en populairste dagblad, was vinnig in zijn commentaar (. . . vulgair, niet ter zake en teveel sex. . .), maar ook het kritische filmmagazine Films and filming reageerde niet onverdeeld gunstig. Hoewel Turks Fruit op het lijstje „aanbevolen" voorkomt, duurt het ook bij criticus Derek Elley lange tijd voordat hij door heeft dat de sex in deze film van wezenlijk belang is in het totaal-concept. Daar de film in het Amerikaans(!) is nagesynchroniseerd, gaat veel zo niet alles van het verbale gedeelte verloren, vindt Elley, die er aan toevoegt dat Turks Fruit niets heeft van het weke Love Story. Gelukkig maar, onderscheid moet er zijn. P.J.M.

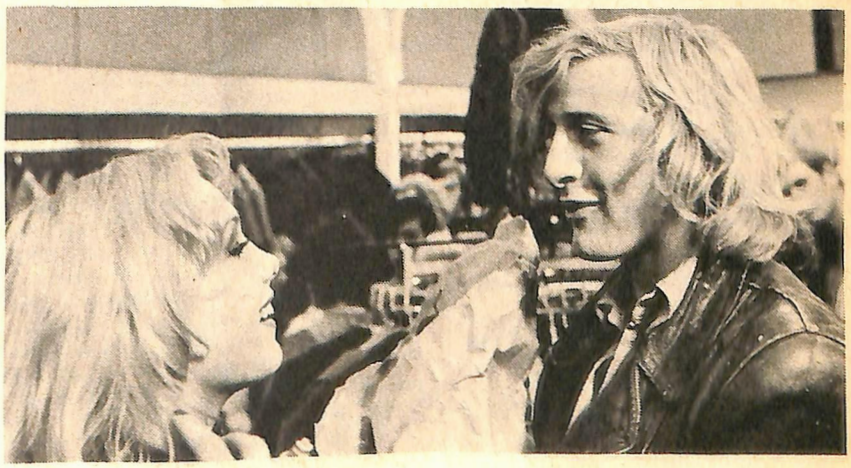

Turks Fruit: de Britten zijn er niet kapot van

FRANKRIJK HEEFT EEN NIEUWE PRESIDENT

Op zondag 19 mei heeft het Franse volk een nieuwe president gekozen, nadat op 2 april de ambtstermijn van Georges Pompidou was afgebroken door diens onverwachte dood. De kiezers bleken verdeeld in twee vrijwel gelijke groepen, die men kon aanduiden met links (achter François Mitterrand) en rechts (Valéry Giscard d'Estaing) waarbij de rechterzijde op het nippertje won. Volgens de thans bekende uitslagen met 50,7 pct. tegen 49,3 pct.
Er verandert dus weinig, want Giscard maakte al deel uit van de vorige regering, die de rechterzijde vertegenwoordigde, de grote en kleine bezitters met een anti-socialistische mentaliteit, de traditionele kerkelijke kringen en de voorstanders van sterke strijdkrachten. In dat kabinet, onder leiding van de „gaullist" Messmer, waren twee partijen vertegenwoordigd, namelijk de gaullistische UDR, en de zogenaamde Onafhankelijke Republikeinen van Giscard.

De gaullisten

De gaullistische partij, die al verschillende namen heeft gehad, dateert natuurlijk van de laatste oorlog, toen generaal Charles de Gaulle het zinnebeeld was van de bevrijding van zijn land. Hij leidde de regering van 1944 tot 1946, trok zich toen verongelijkt terug, maar werd weer president van 1958 tot 1969. Na hem kwam Pompidou, die tot zijn partij behoorde. Het zou nu een overwinning zijn geweest van de „gaullisten", als opnieuw iemand van de UDR staatshoofd zou zijn geworden. Dit is niet gebeurd. Binnen de partij bestond grote onenigheid over de vraag, wie kandidaat moest zijn. Tenslotte werd dat Chaban-Delmas, die als jonge generaal bij de bevrijding een heldhaftige rol had gespeeld, en die eerste minister was geweest van 1969 tot 1972. Zijn kandidatuur werd echter een mislukking: hij haalde op 5 mei maar (in ronde cijfers) 14,5 pct. Dit betekende dat de gaullistische partij was uitgespeeld. Sinds 1958 was zij te veel een kliek geworden van bevoorrechte vrienden, die nog maar een klein deel van het volk achter zich hadden. Chaban-Delmas was uitgeschakeld voor de tweede ronde.

Giscard d'Estaing

Nu hadden de gaullisten al eerder de volstrekte meerderheid verloren en in het parlement hadden ze dus de steun nodig van andere groepen. Een daarvan was de partij van de **Onafhankelijke Republikeinen,** geleid door Giscard d'Estaing, die deze groepering in 1966 had opgericht. Hij is nog jong (48 jaar) maar hij is een financiële specialist en maakte als zodanig deel uit van enkele gaullistische kabinetten, ook van het laatste. Men kan hem dus in hoge mate verantwoordelijk stellen voor het bewind van de gaullisten, vooral voor hun economisch beleid. Maar hij hoorde niet tot de „kliek", hij was niet betrokken bij partij-schandalen, gold als meer „liberaal". Hij stelde zich in april kandidaat voor het presidentschap. En op 5 mei kreeg hij 33 pct. der stemmen.

Wie hebben er toen op hem gestemd? Een deel van de gaullisten, die minder staatsinmenging wilden en „nieuwe gezichten", zonder aan het kapitalistische systeem afbreuk te doen. Bovendien kreeg Giscard de stemmen van het zogenaamde **Democratisch Centrum** van Lecanuet, die pro-Amerikaans is en een verdediger van het „atlantische", multinationale kapitalisme. Het beeld dat men toen kreeg van Giscard was dat van een grote kapitalist (hij is door familiebanden ingedeeld bij de machtige financiële groep-Schneider) en als minister had hij steeds gestreden tegen volgens hem te hoge lonen, voor beperking van de sociale verzekeringen, voor bevordering van de particuliere kapitaalvorming. Maar hij kon er zich op beroepen dat het kapitalisme de laatste tien jaar een vorm van economische bloei had gebracht. De cijfers over het nationale inkomen, de export en de werkgelegenheid, wezen dat uit. Vooral de bezittende of goed betaalde tamelijke uitgebreide

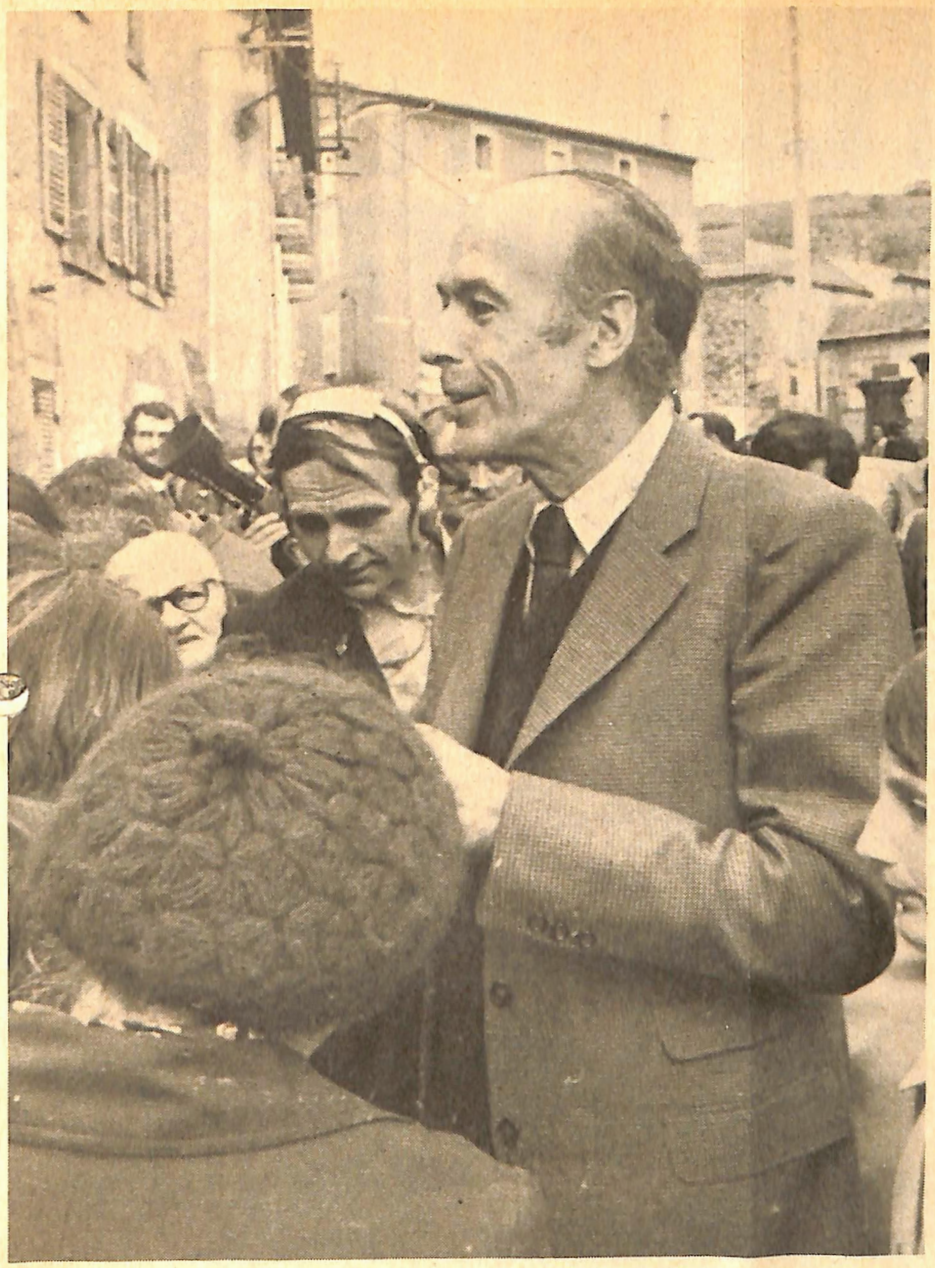

middengroepen waren sterker geworden. De belastingen waren voor hen gunstig.
Toen hij deel mocht nemen aan de tweede ronde (19 mei) begon hij veel meer sociale maatregelen te beloven, om „president van alle Fransen" te kunnen zijn. Nu stonden echter de gaullisten wantrouwend tegenover zijn buitenlandse beleid. Zou hij niet te pro-Amerikaans zijn, te pro-atlantisch, te weinig nationalistisch? De Gaulle had vooral gehamerd op die nationale onafhankelijkheid, op verzet tegen Amerikaanse overheersing. Hij had de NAVO niet verlaten, maar wel geweigerd de Franse troepen in vredestijd onder het bevel te plaatsen van een (Amerikaanse) NAVO-generaal. Giscard beloofde nu, dat hij aan dit buitenlandse beleid niets zou veranderen. Zo kreeg hij in de tweede ronde de steun van zijn eigen Onafhankelijke Republikeinen, van voldoende gaullisten, het conservatieve Democratische Centrum, en van splintergroepjes (zoals dat van de reactionaire middenstander Royer) die in de eerste ronde vergeefs hun geluk hadden beproefd. Achteraf is het toch nog verwonderlijk, dat Giscard maar net met de hakken over de sloot kwam. Het meest is men daarover verheugd in de „atlantische" kringen, maar een daverende overwinning is het toch niet geworden.

Mitterrand

Al in de eerste ronde sloeg François Mitterrand, de leider van de gematigde socialisten, een uitstekend figuur. Hij kreeg de steun van een klein links-radicale groep (de PSU) de twee grootste vakbonden (de CGT, die overwegend communistische leiders heeft, en de toch ook strijdbare CFDT) en... van de Communistische Partij. Aldus verwierf hij op 5 mei al 43,5 pct. der stemmen. In de tweede ronde kon hij nog rekenen op aanhangers van enige vage splinterpartijtjes, die uitgeschakeld waren, en op de bijna 2,5 pct. van de zogenaamde „trotskisten", revolutionaire socialisten die alleen voor de propaganda aan de eerste ronde hadden deelgenomen. Mitterrand kon dus op 19 mei naar schatting minstens 48 pct. der stemmen krijgen. Hij haalde er nog méér. En dat is toch wel een succes geweest. Des te meer, omdat vele dachten dat zijn samenwerking met de communisten zo afschrikwekkend zou worden gevonden, dat hij vele gematigden van zich zou afstoten. Dat is niet gebeurd. De communisten hebben zich zeer „reformistisch" getoond: vóór hervormingen, niet voor een revolutie, want ze wisten heel goed, dat ze dan danig zouden verliezen.
Mitterrand kwam nu vooral op voor de werknemers, en hij heeft die in grote meerderheid achter zich gekregen. Hij wilde minimumlonen, pensioenen en jeugdlonen verhogen, meer vakantie, en een rechtvaardiger belastingstelsel. Bovendien de nationalisatie van negen der grootste ondernemingen, en staatscontrole over vier andere. En beslist niet meer: deze maatschappijen vertegenwoordigen 7,5 pct. van de totale productie, maar worden voor de economie zeer belangrijk geacht. Mitterrand beriep zich op het voorbeeld van... Generaal de Gaulle, die na de oorlog op grote schaal tot nationalisaties was overgegaan. (Hij had toen ook enige communisten in zijn kabinet!) Sinds 1946 behoren tot het staatsbezit: 60 pct. der banken, 40 pct. van de verzekeringsmaatschappijen, 50 pct. van de vliegtuigindustrie, 40 pct. van de autofabrieken, de totale produktie van steenkool, tabak, gas, elektriciteit, en het gehele spoor- en luchtvervoer. Giscard zal zeker niet overgaan tot de nationalisatie van nog meer ondernemingen.
Overigens wilde Mitterrand niets veranderen aan de buitenlandse politiek. Hij wenste dat Frankrijk in de NAVO zou blijven, zonder een Amerikaans opperbevel te aanvaarden. Hij zou meer commerciële en culturele betrekkingen met Oost-Europa hebben gewild, waarvan De Gaulle echter ook geenszins afkerig was. En ook Mitterrand zou de kernwapens hebben gehandhaafd, al achtte hij verdere kernproeven niet meer nodig. Een overwinning van links zou dus geenszins een revolutie hebben betekend, men zou binnen de burgerlijke maatschappij zijn gebleven. Bij de verdeling van het nationale inkomen hadden de werknemers wel een groter aandeel kunnen verkrijgen.
Nu Giscard een zo krappe meerderheid heeft verworven, zal hij ernst moeten maken met zijn „sociale beloften" om grote sociale conflicten en verscherpte klassestrijd te voorkomen. Het is wel jammer dat het Franse systeem er toe leidt dat een grote minderheid der bevolking al sinds 1958 is uitgeschakeld van deelneming aan het landsbestuur. En dat Giscard als president zoveel bevoegdheden heeft, dat hij die ongewenste uitsluiting weer zeven jaar kan bestendigen. Het aantal crises kan er door toenemen.

A. L. CONSTANDSE

FEIJENOORD TWENTE 11-2

De laatste jaren hebben talloze gewetensvolle en ethische voetbalminnaars zich het hoofd gebroken over het toenemende geweld op en langs het voetbalveld. Op het veld gebeuren tegenwoordig de bloederigste dingen, nietwaar en langs het veld moeten hemelhoge hekken geplaatst worden om agressieve toeschouwers op een afstand te houden. Het bierblikincident bij een Europacupwedstrijd van PSV ligt een ieder nog vers in het geheugen en nu al bereiken ons berichten, dat er in Argentinië met revolvers door de hekken is geschoten en dat er in Engeland messen zijn geworpen.

Uit een diepe bezorgdheid over de kant, die het moderne voetbal opgaat, hebben twee „wetenschappers" nu een boekje geschreven: „Agressie en straf op het voetbalveld". Het zijn de Rotterdamse criminoloog prof. G. P. Hoefnagels en de Leidse sociaal-psycholoog drs. C. L. Ekkers. Het werkje kwam uit bij Boom in Meppel en moet bepaald bestempeld worden tot verplicht voer voor scheidsrechters. Want het voetbal is een spel vol geweldadige handelingen geworden, die nauwelijks spelverbeterend bestraft worden, stellen Hoefnagels en Ekkers. Omdat de spelregels maar gebrekkig worden toegepast is geweld op het voetbalveld nuttig om te winnen, zeggen ze. Anders dan in de normale samenleving loont in het voetbal de „misdaad".

Een voorbeeld: een voetballer, die zijn tegenstander het scoren belet door hem vlak buiten het strafschopgebied aan te vallen, krijgt een vrije schop tegen. Dat is in zijn voordeel, want die vrije schop leidt meestal niet tot een doelpunt en is dus in wezen eerder een beloning voor de overtreding dan een straf.

Voetballers, trainers, publiek, pers, bestuurders en gezien hun optreden ook scheidsrechters vinden het thans doodnormaal dat een speler op hardhandige wijze de grond in wordt geboord, als daarmee een doelpunt voorkomen kan worden. Degene, die daar niet aan meedoet, wordt onprofessioneel genoemd. Het wordt er bij de voetballers door hun leiders gewoon ingehamerd. Er staan immers te grote zakelijke belangen op het spel, nietwaar.

Daar draait het nu om: twee maal elf man voetballen niet meer, twee maal elf man vechten een zakelijk belang uit. Spel en schouwspel, op zichzelf aantrekkelijk, worden ontsierd door: ruw spel, onderuithalen, neerleggen, mishandeling. Het voetbal is in een geweldadige kringloop terecht gekomen: geweld lokt geweld uit met alle frustraties vandien en het voetbal is geen attractief kijkspel meer, maar eerder een bewapeningswedloop.

Het geweld binnen de lijnen slaat ook over op het publiek, dat nu nog slechts in toom gehouden wordt door hoge hekken. Om te voorkomen dat voetbalwedstrijden in de toekomst nog slechts aanschouwd kunnen worden vanachter gepantserde en

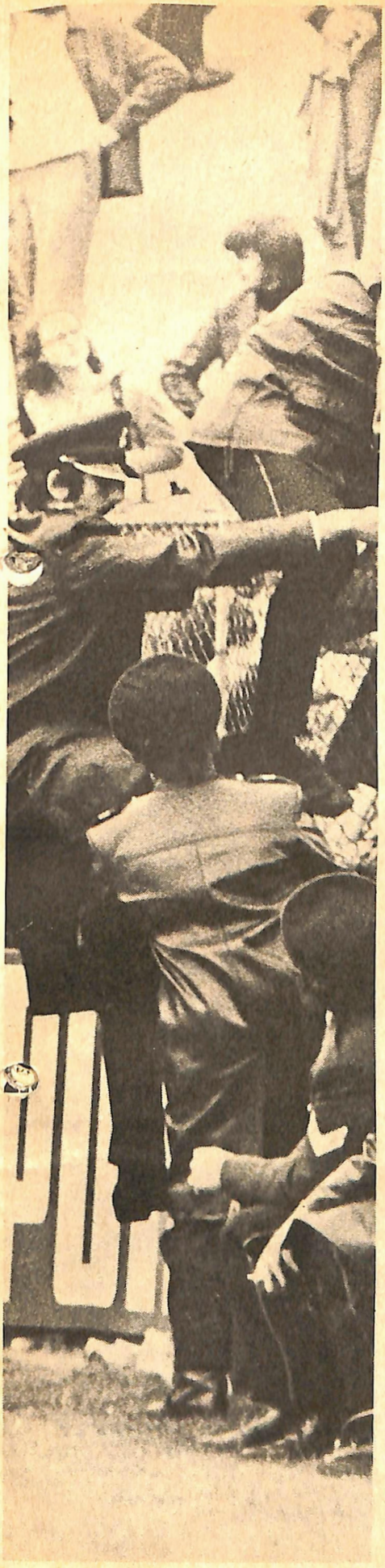

kogelvrije wanden hebben Hoefnagels en Ekkers een paar voorzetten gegeven om het spel zijn oude glorie weer terug te geven.
Want met geweld, vinden zij, wordt in het geheel geen commercieel belang gediend. Er mogen dan doelpunten mee voorkomen worden, maar de toeschouwers — zo blijkt uit de cijfers — blijven hoe langer hoe meer weg. En aangezien de kijker het voetbalspel economisch in stand houdt is er volgens Hoefnagels en Ekkers alle reden om het produkt zo aantrekkelijk mogelijk te maken. Oftewel: met meer doelpunten.
Binnen de bestaande voetbalregels kan dat makkelijk, hebben ze uitgeknobbeld. Volgens artikel 12 van de spelregels moet de scheidsrechter een man het veld uitzenden, wanneer die zich schuldig maakt aan „gewelddadige handelingen of ernstig gemeen spel". Daar wordt nu meestal de hand mee gelicht: de scheidsrechter deelt een gele kaart uit en verwijst de speler door naar de tuchtcommissie van de KNVB. Hij schuift zijn verantwoordelijkheid af.
„En daarmee," zeggen Hoefnagels en Ekkers, „wordt het voetbal er niet beter op. Het is in onderzoeken bewezen, dat als er niet meteen gestraft wordt, straffen nauwelijks zin heeft. Het spel is er mee gediend als er meteen in het veld wordt gestraft. Daar heeft een scheidsrechter de macht toe, maar hij laat het na, omdat hij steeds met dat geharrewar van die tuchtcommissie in zijn achterhoofd rondloopt. Wij willen de scheidsrechter zijn verantwoordelijkheid gewoon teruggeven."
Daarom vinden zij, dat de scheidsrechter een speler vlugger het veld moet uitsturen en eerder strafschoppen moet uitdelen. Nu onthoudt de arbiter zich bij de geringste twijfel, volgens de samenstellers van het boekje moet hij toeslaan. En het liefst zouden zij zien, dat de spelregels zo veranderd werden dat er voor ruwe overtredingen, wáár dan ook op het veld, penalties gegeven zouden worden en dat er, zoals ook bij ijshockey, een strafbankje zou komen, waar een speler 20 minuten kan afkoelen. Wel zou dit moeten inhouden, dat de tuchtcommissie zich nergens meer mee bemoeit, wanneer iemand uit het veld gezonden is. Want Hoefnagels en Ekkers „willen niet strenger straffen, maar alleen doelmatiger".
De gevolgen zullen heilzaam zijn. De spelers zullen niet zo gauw meer aan de zogeheten noodrem trekken. Ze benadelen er zichzelf alleen maar mee. Ze zullen niet zo gauw meer een ander bot neerleggen: een penalty is wat er op staat. Het geweld op het veld wordt ingedamd, de coaching van het elftal wordt meteen anders, het spel wordt aantrekkelijker, er vallen meer doelpunten en de toeschouwers stromen weer toe.
De heren Ekkers en Hoefnagels zijn vorige maand zelf eens op de tribune gaan zitten en hebben bij de kampioenswedstrijd van de Nederlandse competitie Feyenoord-Twente (gewonnen door Feyenoord met 3-2) beoordeeld, hoe de uitslag zou zijn geweest volgens hun normen.
In de eerste plaats gingen zij er vanuit, hoe de uitslag was geweest, als scheidsrechter Charles Corver zich had beroepen op artikel 12 en de spelers er na gewelddadige overtredingen gewoon had uitgestuurd en wanneer hij niet geaarzeld zou hebben bij het geven van een penalty. Hoefnagels en Ekkers stuurden een speler het veld uit, wanneer hij een nuttige gewelddadige overtreding beging.
Voor iedere twintig minuten, dat er een speler uit was werd een doelpunt gerekend. Wanneer er aan beide kanten spelers uit zouden zijn werden ze tegen elkaar afgestreept. Bij twijfel — wel of geen penalty — zouden zij in belang van het spel meedogenloos toeslaan: wel penalty.
In het tweede geval keken zij, hoe het scoreverloop zou zijn, wanneer er een strafbankje zou zijn en wanneer er ook bij een ernstige overtreding buiten het zestien-meter-gebied een strafschop gegeven zou kunnen worden. Een gewelddadige overtreding werd bestraft met een penalty waar

dan ook op het veld, maar alleen als er een vruchtbaar lijkende aanval werd onderbroken.
„Dat kon," zeide ze, „ook een overtreding op het middenveld zijn. In het moderne voetbal is onderuithalen op het middenveld vaak al nuttig om een doelrijpe aanval te voorkomen. Een penalty betekent voor ons in professioneel voetbal zeker een doelpunt."
De beide heren kwamen met die code tot zeer aardige resultaten. In het eerste geval — dus wanneer men binnen de spelregels bleef — zou Feyenoord met niet minder dan 11-2 van Twente hebben gewonnen. Er zouden in totaal drie Feyenoorders en zes Twentenaren uit het veld zijn gestuurd en bovendien had Feyenoord een penalty toegewezen gekregen, die het nu aan de neus voorbij zag gaan.
In het tweede geval zouden de spelers er ook bij bosjes zijn uitgestuurd (evenwel voor slechts twintig minuten) en zou de uitslag uiteindelijk 8-3 zijn geworden. Twente zou uiteindelijk de strijd met tien man hebben beëindigd, Feyenoord met elf man. Voorwaar, aantrekkelijke scores, die de liefhebber van het pure voetbal moeten doen watertanden.
Prof. Hoefnagels achteraf: „Het was relatief een faire en sportieve wedstrijd. Ik had gedacht dat het, gezien de belangen, feller zou toegaan. We hebben er toch nog negen spelers uit moeten sturen, maar we zijn echt niet aan het moraliseren geslagen. We hebben niet op alle slakken zout gelegd, we hebben doelmatig gestraft en waar nodig de voordeelregel toegepast. Het is per slot van rekening voetbal."
Maar als je negen man het veld uitstuurt hou je wel erg weinig voetbal over?
Prof. Hoefnagels: „Ja, maar dat zal natuurlijk niet meer gebeuren, wanneer inderdaad zo gehandeld wordt als wij aanbevelen. De spelers zullen aan de betere toepassing van spelregel 12 snel wennen en zullen na een aantal weken wel oppassen. En als het publiek goed wordt voorgelicht zal het ook gauw gewend zijn. Met heeft ons wel eens verweten: volgens jullie model eindigt een wedstrijd altijd maar met een paar spelers in het veld. Misschien de eerste keren, ja, maar dan zal men zich hebben bezonnen. Dan zullen we zien wat echt professioneel voetbal is."
Tot slot constateerden de hooggeleerde heren na anderhalf uur temidden van duizenden vurige voetbalfans te hebben doorgebracht dat ze al snel gelijk kregen met hun theorie dat geweld op het veld ook gewelddadige neigingen op de tribune teweeg brengt. Talloze malen moesten hun oren de weinig bemoedigende kreten als „trap hem lek" en „leg hem neer" opvangen, terwijl niet ver van hun plaats tegen het einde van de eerste helft een stevig robbertje gevochten werd. Enkele malen zagen zij daarbij (plastic) bierflesjes aan zich voorbij suizen.
Het wordt inderdaad tijd voor minder gewelddadig voetbal.

RIEN ROBIJNS

Adres redactie en administratie:
Bureau Hoofdraadsman,
Coornherthuis,
Hoofdstr. 84, Driebergen
Telefoon 03438-2878
Redacteur A. Zoetebier
Hoofdraadsman

EGO

MAANDBLAD VAN DE HUMANISTISCHE GEESTELIJKE VERZORGING VOOR MILITAIREN. Nr. 7 - JULI 1974 - 13e JAARGANG

Abonnementsprijs ƒ 6,— per jaar, te storten op postgirorekening 480414 t.n.v. Hoofdraadsman Humanistische Geestelijke Verzorging te Driebergen. Militairen ontvangen het blad op aanvraag zonder betaling.

Interview met staatssecretaris van Lent van defensie

pagina 2

The last detail

pagina 8

Het Engelse voetbal

pag. 10

Vaste medewerkers:

Wim Jesse
Peter J. Morée
Rien Robijns
Bert Vuijsje
Dick Zaal

Tijd voor een rechtzetting

pagina 6

Vuile handen zuiverheid

ZIE PAGINA 4 EN 5